

Trolle Ljungby kyrka

Fjälkinge pastorat, Lunds stift
Kristianstads kommun, Skåne län
Antikvarisk medverkan/2020
Carita Melchert

Titel: Trolle Ljungby kyrka
Författare: Carita Melchert
Kulturmiljörapport: 2020:42
Foto: Carita Melchert och Patrik Sedin
Omslagsbild: Trolle Ljungby kyrka
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Inledning	2
Sammanfattning av utförda arbeten	2
Administrativa uppgifter	2
Genomförda arbeten	3
Avvikelser från tillståndsbeslut och antikvariska ställningstaganden	4
laktagelser av byggnadshistorisk art	4
Bilder	5

Inledning

Tegeltaket var i behov av omläggning. Förutom behovet av takrenovering fanns konstruktionsproblem i takkupan mot norr. Kupan saknade takutsprång och fukt hade trängt in i kupans putsade väggar, vilka släppt från underlaget. Anslutningen mellan kupans sidor och kyrktaket var också otätt. Takkupan beslöts därför att kläs in med plåt.

Aktuella takfall är samtliga utom klocktornet. Benämningarna på kyrkans olika byggnadskroppar är hämtad ur kyrkans underhållsplan 2005. Klocktornets tak lades om 2018 i samband med att fasaderna kalkades. På klocktornet fanns inga skador på undertak, ny papp och läkt lades, taktegel återlades samt nya koppar rännor, nocken murades på samma sätt som 2020 och entreprenör var samma som 2020.

Länsstyrelsen har beviljat tillstånd med villkor att arbetet utförs under medverkan av antikvarisk expert.

Sammanfattning av utförda arbeten

Demontering av befintlig taktäckning.

Byte av rötskadade delar i brädbotten.

Läggning av ny underlagspapp och läkt samt återläggning av tegelpannor.

Ny plåtläggning inklusive avvattningsystem med kopparplåt.

Inklädnad av takkupans sidor med vit plåt.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen dnr: 433-33796-2018

Fastighet: Trolle Ljungby kyrka

Kommun: Kristianstad

Fastighetsägare: Fjälkinge pastorat

Projektledare: Anders Burman, Fjälkinge pastorat

Entreprenör takläggning: PMB Vinslöv AB

Plåtarbeten: Mathiassons Plåtservice AB, Kristianstad

Antikvarisk medverkan: Kulturen, Carita Melchert

Kulturen projektnummer: B_2018_0049

Startdatum: Januari 2020

Slutbesiktning: 2020-05-19 och 2020-07-02

Genomförda arbeten

Takpannorna plockades ner för att återanvändas. Läkt och papp revs. Ny papp samt bär- och ströläkt om 25 x 50 mm monterades. Plåtarbeten i rännalor, hängrännor och storskorstenen ersattes. Läggnings av plåt i rännalor har utförts lika befintligt i korta längder av kopparplåt. Hängrännorna var av något liten dimension (5 tum) för dessa takfall och ersattes med nya i 6 tum. Fotplåt fanns inte före åtgärderna inleddes. Fotplåt av koppar har monterats på samtliga takfall i syfte att säkerställa konstruktionen. Fotplåten syns inte från marken.

Den breda nästintill horisontella rännalor mellan klocktornet och södra tillbyggnaden behölls liksom rännalorna på långhusets södra sida mot södra tillbyggnaden och mot klocktornet (se figur 1). Dessa var i gott skick och lades om för omkring tio år sedan. Nedersta kanten av takpannorna på södra tillbyggnaden och takpannorna mot de båda rännalorna på långhuset skars ner något i syfte att vattenavrinning ska ske på en annan droppyta på den bevarade kopparplåten än före åtgärderna, på det sättet ges plåten ytterligare längre livslängd. En tryckimpregnerad bräda lades också under raden med takpannor som vetter mot båda rännalorna på långhusets södra sida i syfte att förhindra att takpannorna dippar ner dikt an plåten. I dessa tre rännalor är plåten uppdragen med extra marginal under takpappan och takpannorna. I vinkeln mot klocktornet finns en blyplåtsskoning mellan takpannor och tornet, blyplåten var i gott skick och behölls (se figur 6).

Ett fåtal takpannor som var sönder eller i dåligt skick kompletterades med likvärdiga av samma fabrikat. Flera av nockpannorna var sönder, framförallt för att spiken rostade och rostsprängt nockpannan. Nockpannorna kompletterades med återvunna av samma modell.

Nockbrädan har i de flesta fall ersatts men där den var i gott skick har den behållits. Nockpannorna har lagts i bruk. Stegen fram till skorstenen har återmonterats med nya infästningar.

Råspont i brädbotten har ersatts där den var rötskadad, framförallt i takvinklar (se figur 1). Inga takstolar var skadade.

I hörnet vid nordvästra tillbyggnaden och tornet har den komplicerade vinkeln kompletterats med en liten plåt för att säkerställa tätheten.

Takkupans väggar kompletterades med plywoodskiva att fästa plåtarna i. Väggarna på takkupan kläddes med vit fabrikslackad plåt i smala skivor med dubbelfals. Vindskivorna kläddes med vit plåt och tätning mellan kupans takpannor och vindskiva utfördes med blyplåt. Den smäckra avvattningen har ersatts lika som före åtgärderna och med skarpa rörvinklar.

Material

Kompletteringspannor tegeltak är återvunna från Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne. Modell Weberöd DH

Byggpapp: Isonorm med klisterkant YAP 2200

Skiva till sidor av takkupa: Formplywood 22 mm

Nockbruk: Weber Saint-Gobain hydrauliskt kalkbruk webercal 148 armerat med nöthår

Påt till kupan: Lindab vit aluminiumplåt

Plåt i rännदार och avvattning: Kopparplåt obehandlad

Avvikelser från tillståndsbeslut och antikvariska ställningstaganden

Innan arbetena påbörjades togs i samråd mellan Länsstyrelsen Skåne, Fjälkinge pastorat och antikvarisk medverkande beslut att plåtarbeten på takkupan utförs med vitmålad fabrikslackad plåt istället för kopparplåt som anges i tillstånd. Vit plåt valdes eftersom dessa delar av takkupan tidigare varit vitputsade och bedömdes att vit plåt visuellt blir mer likt tidigare utseende.

Hängrännor och stuprör ersattes med nya i något grövre dimensioner (från 5 tum till 6 tum). Beslutet togs i samråd mellan entreprenör, Fjälkinge pastorat och antikvarisk medverkande. Antikvarisk medverkande bedömde att det är viktigt med fungerande avvattning som är anpassad till takfallens volym, i syfte att skydda konstruktion och fasad. Visuellt bedöms den grövre dimensionen inte ha en avgörande skillnad.

Iakttagelser av byggnadshistorisk art

När takpannorna tagits ner på nordvästra tillbyggnadens västra takfall syns en liten del av vapenhusets norra mur. På muren verkar finnas ett äldre skikt med vitkalkad spritputs, under den nuvarande spritputsen.

I vissanockar mellan takfall var det yttersta bruket rödpigmenterat detta är troligen från mitten av 1900-talet, innanför fanns opigmenterat bruk. 2020 valdes att endast använda opigmenterat bruk eftersom det röda endast fanns partiellt och tidigare omlagt tak på klocktornet har lagts i opigmenterat bruk, på så vis får kyrkan ett enhetligt utseende.

Bilder

Figur 1. Gula markeringar visar rännalor som behövs. Helt dragen linje visar rännalor mellan södra tillbyggnaden och klocktornet. Streckade linjer visar rännalorna på långhusets södra takfall. Punktlinje visar rännalor mot klocktornet. Röda cirkel visar plats där rötskadad brädbotten ersatts.

Figur 2-3. Före åtgärder. Kyrkan sedd från nordost och sydväst.

Figur 4-5. Före åtgärder. Kyrkan sedd från söder och öster.

Figur 6-7. Före åtgärder. Ränndal och blyplåt mot klocktornets norra fasad. Ränndal mellan klocktorn och södra tillbyggnaden bevarades.

Figur 8-9. Plåt bevarades, taktäckningen har lagts om. Komlicerade takfall mot söder där pannor har skurits för att sitta tätt. Höger: Takkupan före åtgärder.

Figur 10. Före åtgärder. Taken saknade fotplåt och hängrännor var underdimensionerade.

Figur 11. Under arbete med fotplåt, papp och nya hängrännor.

Figur 12-13. Under arbete. Rötskadad brädbotten i takvinkel ersätts.

Figur 14-15. Under arbete. Exempel på lagning av brädbotten, ny papp och läkt .

Figur 16-17. Under arbete. Rötskadad råspont vid takfallsmöte mellan västra tillbyggnaden och vapenhuset samt på västra tillbyggnaden

Figur 18. Under arbete. Exempel ny papp och läkt.

Figur 19-20. Under arbete. Takpannorna återläggs, ny kopparplåt i ränn dal mot sydväst.

Figur 21-22. Under arbete med takkupan, blyplåt i vinkel, plywoodskiva och ny vit plåt.

Figur 23-24. Efter åtgärder, takkupan.

Figur 25-26. Efter åtgärder.

Figur 27-28. Efter åtgärder.

Dokumentation

Figur 29. När takpannorna tagits ner på nordvästra tillbyggnadens västra takfall syns en liten del av vapenhusets norra mur. På muren verkar finnas ett underliggande äldre skikt med vitkalkad spritputs, vilket syns längst till vänster i bild mot takpappen.

Figur 30. Takpannorna var i vissa nockar mellan takfall lagda i rödpigmenterat bruk.

